

комунікаційній процес і намагається якнайкраще зрозуміти членів своєї команди й водночас бути зрозумілим для них.

Абсолютно неприпустимим є ігнорування викладачем випадків, коли сильний студент, що має високі навчальні показники, починає демонструвати під час заняття зневажливе або образливе ставлення до свого одногрупника (репрезентанта, як правило, іншої національності), який має посередні успіхи в навчанні. Ця демонстрація може відбуватися в такий, наприклад спосіб, як імітація звуків баранів (бекання). У такому випадку реакція викладача може бути тільки одна – попросити залишитися після занять студента-образника й пояснити йому недоречність такої поведінки під час навчання.

Отже, на основі практичного досвіду викладання української мови як іноземної в інтернаціональних групах можемо зробити такий висновок: створення комфортних умов під час навчання є запорукою успішної міжкультурної комунікації між усіма членами групи, що згодом відбивається на високих навчальних результатах іноземних студентів.

Список використаних джерел:

1. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ: «Академія», 2012, 288 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-86>

Пилипенко С. П.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
ПВНЗ «Київський медичний університет»*

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасних умовах інтеграції культур Україна орієнтує заклади вищої освіти не тільки на професійну підготовку фахівців, а й на розвиток культури особистості, готової до самостійної діяльності в новому соціокультурному середовищі, активної взаємодії з представниками інших культур на засадах толерантних взаємин. Нині дедалі більше ЗВО, зокрема ПВНЗ «Київський медичний університет», набувають міжнародного характеру, який сприяє інтеграції міжнародних та міждержавних контактів.

Соціально-культурні та економічні трансформації, що відбуваються в сучасному світі останнім часом, сприяють зростанню міжкультурної комунікації, розширенню різноманітних контактів між представниками різних культур. Всі ці фактори потребують наявності певної компетентності, важливим показником якої є володіння нормами міжкультурної комунікації, яка за певних характеристик побудови здатна стати як засобом підвищення загальної компетентності індивіда, так й істотно проводити процеси його зростання, зокрема характер процесів самовизначення. Від самовизначення у культурі і за допомогою культури залежать взаємовідносини індивіда з оточуючими його людьми, ставлення до своєї діяльності, усвідомлення власної індивідуальності. Внаслідок такої активності народжуються нові форми культурного простору, які опосередковано впливають на інших людей. У цьому контексті вважається актуальним філософський аналіз такої важливої складової людського буття, як міжкультурна комунікація.

Говорячи про міжкультурну комунікацію, слід зазначити, що культура з філософської точки зору є головною складовою людського буття, що пов'язане зі здатністю зміни та перетворення навколишнього світу. Як відомо, культура характерна лише для людини, де вона виступає творцем. Все, що створено людиною є частиною культури, у тому числі і комунікація, яка є важливою частиною людського життя. Комунікація, в свою чергу, (від лат. *communicatio* – зв'язок, повідомлення) – це спілкування, що ґрунтується на взаєморозумінні; повідомлення інформації від однієї людини до іншої або кількох інших» [1, с. 101]. Комунікація є тим важливим елементом, який характеризує комунікативний стиль кожної культури.

Вважається, що поняття «міжкультурна комунікація» запроваджено у 1950-х американським культурним антропологом Едвардом Т. Холлом. У цей період виходить книга під назвою «Культура як комунікація: модель та аналіз», в якій Е. Холл та Д. Трегер аналізують процес діалогу, розглядаючи його як специфічну галузь людських взаємин. Пізніше Е. Холл у роботі «Німа мова» (*The Silent Language*) розвиває ідею про взаємозалежність комунікації та культури, де він вперше говорить про проблему міжкультурної комунікації на рівні наукового дослідження. Так, Е. Холл стверджує, що культура – це комунікація, а комунікація – це культура.

Основним фактором здійснення міжкультурної комунікації є участь у ній представників різних культур (як мінімум двох), де представник кожної культури ідентифікує себе, а також інших учасників комунікації виходячи з культурних відмінностей. Гносеологічний аспект спілкування – це те, «...що воно є не тільки одним із засобів пізнання

людиною зовнішнього світу, включаючи інших людей та саму себе, а й ефективним інструментом упорядкування відносин між людьми, між соціумом і довіллям» [2, с. 33].

Філософська проблема комунікації була також сформульована як загальна проблема буття людини в працях Ж.-П. Сартра, М. Хайдеггера, Х. Ортега-і-Гассета, К. Ясперса. В цих роботах розглядається предмет комунікації як конфлікт особистостей та взаємодії «Я» та «Іншого», що актуалізує буття індивіда та соціуму загалом.

Філософське розуміння комунікації як універсальної характеристики буття людини передбачає формування умов сумісного існування індивідів на основі довіри та взаєморозуміння для здійснення колективної діяльності. Змістом комунікації є усвідомлення себе з позиції іншого як рівноправних партнерів за духом та менталітетом з метою досягнення консенсусу як між суб'єктами, так і соціальною групою, до якої вони належать.

Особливої актуальності комунікативні теорії набувають у період глобалізаційних процесів у світі, коли ми маємо справу з формуванням відкритих, тісно взаємодіючих та взаємопов'язаних культур. Людське повсякденне середовище спілкування сповнене численними символічними кодами, певним набором засобів комунікативної взаємодії. При спілкуванні з «Іншими» людина використовує моделі та тактику поведінки, які приймалися їй, як правило, закріплювалися у її соціокультурному середовищі під час історичного розвитку. Разом з ними людина сприймає й стереотипи, які не завжди є вірними. При зіткненні з іншою культурою наш власний набір стандартних типів і правил спілкування може не спрацювати, а нездійснені очікування між учасниками комунікації, збільшення складності у відповідності інтересів найчастіше обертаються причиною конфліктів.

Міжкультурна комунікація потенційно містить у собі можливість конфліктних ситуацій набагато більшою мірою, ніж міжособистісна комунікація у межах однієї культури. Джерелом конфліктних міжкультурних ситуацій є культурно обумовлені інтерпретації, поведінка та вербальні коди, що сформувалися у процесах інкультурації комунікантів із різних культур. Процес міжкультурної комунікації звертає увагу на необхідність розвитку взаємодії різних культур через діалог, який сприятиме більш продуктивному налагодженню взаємозв'язків, усвідомлення загальнолюдської єдності та прагнення розуміти представників різних народів. Саме діалог стає визначальним у руслі культурологічного, аксіологічного та контекстного підходів. Освітній процес також постає як особистісна взаємодія, як діалог, результатом якого є розуміння, усвідомлення, співпереживання,

відкриття світу. Принцип діалогу дозволяє поєднувати у мисленні та діяльності людей різні культури, форми діяльності, поведінки, ціннісні орієнтації.

Таким чином, філософський аналіз міжкультурних комунікацій виходить з того факту, що сучасний культурний простір є динамічною відкритою системою, а процес міжкультурної взаємодії розглядається як взаємовідносини між представниками різних культур, етносів та держав. Міжкультурні комунікації спрямовані на виховання міжкультурної компетентності, під якою розуміється комплекс соціальних навичок та здібностей, за допомогою яких індивід успішно здійснює комунікацію з партнерами інших культур як у повсякденному, так і у професійному контексті. Вивчення вербальних та невербальних характеристик різних культур, правильне прочитання комунікативних знаків іншого культурного простору та організована на цій основі комунікативна діяльність забезпечують успішність міжкультурної комунікації. Таким чином, кожен конкретний акт комунікації опосередковується культурними відмінностями співрозмовників.

Слід зазначити, що залежно від специфіки культури розрізняють колективістський та індивідуалістський типи. Колективістський тип культури характерний переважно для східних народів, у якому головною цінністю культури є ототожнення себе з колективом. Навпаки, в індивідуалістських культурах акцент робиться на особистості, де головною цінністю виступає індивідуалізм: кожна людина керується своїми принципами та переконаннями. Специфіка цих типів культур у рамках єдиного інформаційного суспільства нікуди не зникає, а навпаки заявляє про свою самостійність, що призводить до такого явища як комунікаційний плюралізм.

Враховуючи ситуацію культурного розмаїття, сьогодні практично жодна культура не існує без взаємодії з іншими культурними утвореннями. Функціонування культур, їхнє взаємопроникнення та постійна взаємодія, як правило, здійснюється різними мовами. Одним з найважливіших засобів, що значно полегшують взаєморозуміння в рамках міжкультурної комунікації є володіння іноземною мовою. Однак знання мови, за допомогою якої можливе здійснення міжкультурної комунікації, не вичерпує конфліктності міжкультурного спілкування, оскільки не є універсальним елементом у вирішенні проблем, що виникають між представниками різних культур. Проблема розуміння не може бути зведена до простого знання мови іншої культури, хоча і є дуже важливим фактором у міжкультурному спілкуванні. Без сформованого толерантного міжкультурного бачення світу знання мови практично марне. Таким чином, розуміння у міжкультурній комунікації

тісно пов'язане з певними системами цінностей та особливостями переживання фактів дійсності. За рахунок включення аксіологічної та життєвої компоненти, розуміння різних культур стає більш адекватним, а їхня взаємодія більш повноцінною; в результаті чого представники різних культур вивчають традиції, цінності та норми один одного.

Таким чином, динаміка процесу міжкультурного спілкування не відокремлена від вивчення «іншої» культури, оскільки здатність сприймати та освоювати досягнення інших культур є одним із головних показників «життєздатності» культури та її подальшого прогресу. Нова філософська методологія зводиться до знаходження розуміння, що орієнтується не так на подібності, як на відмінності. Завдяки цьому ми поступово уникаємо парадигми створення єдності в розмаїтті і переходимо до більш нейтрального розмаїття в єдності.

Список використаних джерел:

1. Пустовіт Л. О. Словник іншомовних слів / Л. О. Пустовіт, О. І. Скопенко, Г. М. Сjuta, Т. В. Цимбалюк. – К. : «Довіра» УНВЦ «Рідна мова», 2000. – 567 с.

2. Пономарьов О. С. Логіка спілкування та його гносеологічні аспекти / О. С. Пономарьов // Філософія спілкування. – 2009. – № 2. – С. 28 – 35.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-87>

Подкупко Т. Л.

*кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних наук,
Одеський національний медичний університет*

УКРАЇНСЬКІ ВЕЧОРНИЦІ В КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ В ОДЕСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Навчання і патріотично-виховна робота триває й під час війни. Здобувачам освіти довелося переміститися з аудиторій, дошок, трибун до онлайн аналогів. Досвід дистанційного та змішаного навчання виявився дуже корисним [1, с. 297-301]. Всю красу, насиченість, вираженість і мудрість українських традицій дуже хочеться розкрити для здобувачів освіти з інших країн. Для них інколи дуже важко зрозуміти ставлення українців до багатьох різноманітних речей в усіх